

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**ECCLESIASTICAE || DISCIPLINÆ || LIBRI SEX: || DE
CANONICA ET MO- || nastica Disciplina collapsa
restau- || randa, pristinoque nitori || restituenda. ||**

Schulting, Cornelius

Coloniae Agrippinae, 1599

VD16 ZV 14233

1. De Disciplina Canonica ex iure Canonico deprompta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63372)

DE DISCIPLINA ECCLESIASTICA

LIBER QUINTVS.

CAPVT I.

De Disciplina Canonica ex iure Canonico deprompta, continens specialia & pratermissa. Libri 2. cap. 10. 11. 12. 13. 14. in quo ordine obseruato trium partium Decreti canones Disciplina collecti fuerunt.

IN Disciplina nec nimia esse debet seueritas nec nimia remissio. ca. 24. q. 1. c. 5. ibi glossa causam notat, quia vtrunque vitiosum est. l. respiciendum. ff. de poenis, & marginalis glossa noua notat de hoc 45. dist. c. Disciplina. & cap. omnis. & c. sicut nanque. c. 23. q. 5. c. 45. relegentes. vers. Ad hoc siquidem Dei nutu contra vos talia praesumpserunt, vt talia vobis corrigentibus, ab eodem scelere alios possitis, Deo propitiante mutare. c. 11. q. 3. c. 80. ex Augustino in epist. 86. ad Casulanum & de verbis Apostoli serm. 18. Quisquis metu cuiuslibet potestatis veritatem occultat, iram Dei super se prouocat, quia magis timet hominem quam Deum, idem dicendum si disciplinam & iustitiam non administrat: habet eandem sententiam Burchardus lib. 16. c. 12. & Deus dedit, Parre 1. consentit huic sententiae D. Bernardus epistola

De libello penitentiali & canonibus penitentialibus to. 2. Ana f. 476. 477 Baraninus

stola 256. ad Eugenium. Non est fortis vir, cui non
 crescit animus in ipsa rerum difficultate. Lanci-
 lottus lib. 1. Institutionum Iuris Canonici titu. de
 Vita & honestate Prælatorum fol. 21. §. Ab impro-
 borum commercijs clericus abstinebit. Malorum
 enim consortia bonos corrumpunt. Habebit igitur
 secum honesti testimonij clericos, qui possint
 irreprehensibiles inueniri, & si quando illos, siue
 etiam laicos inter se diffidere contigerit, ad pacem
 magis eos, quam ad iudicium compellat, inque
 in illis corrigendis plus agat beneuolentia quam
 seueritas, plus charitas quam potestas, neque do-
 minari magis, quam consulere subditis cupiat.
 similis locus est Ciceronis in epistola ad Dol-
 bellam; egisti vt summa seueritas cum summa hu-
 manitate coniuncta vidisse videatur. in eodem
 tit. Lancilottus §. seq. Cum lenitate seueritas mil-
 cenda est. Nam multum demitur misericordia, si
 seueritate omnino sit destituta: ideoque Rectori-
 bus inesse debet iuste consulens misericordia &
 pie sauiens Disciplina, vt nec in rigore discipli-
 nae benignitatem mansuetudinis, nec rursus in
 mansuetudine distractionem deserant disciplina,
 quodque seuerius castigare necesse est, non saui-
 entis plectant animo, sed medentis. §. 4. ibidem.
 Præterea cauendum est ne agentes peruersè con-
 niuendo tollerent, Culpam enim facientis habet,
 qui quod potest, negligit emendare & error, cui
 non resistitur, approbatur. Nicolaus Vigelius in
 Methodo Iuris Pontificij lib. 4. tit. vlt. seu c. 24. de
 Visitationibus. Monachos delinquentes per loci
 Abbatem corrigi faciat, eisque poenitentiam in-
 iungat.

iungat. ca. ea quæ 8. in principio versic. ita tamen quod monachos tit. de statu Monachorum. Monachos contumaces ac rebelles regulari censura percellere debet absque personarum respectu d. c. 8. §. ipsi etiam visitatores ibid. In Methodo Iuris Canonici Nicolai Vigelij cap. 8. libr. 3. q. 8. regula 3. de corrigendo populo cauetur. c. irrefragabilis 13. in principio. De officio ordinarij. dist. 86. c. 1. c. odio. c. facientis. 23. qu. 4. c. duo ista. Quarta regula. Si in corripiendo modum excefferit, à Domino non à subditis veniam petere debet. dist. 86. c. quando. Regula 5. Crimen non probatum non redarguet nominatim, sed in genere. c. si sacerdos 2. de officio ordinarij. Sexta Regula. Episcopi de criminibus inquirere & ea punire possunt, & si opus erit brachium seculare implorabunt. ca. 1. tit. de officio Ordinarij. 7. Regula. Ne in puniendis delictis ad quæstum magis, quam ad leges respiciant, cauetur. ca. irrefragabili. 13. §. fin. tit. eodem. Regula decima. De clericis coercendis cauetur Clementina 1. de officio Ordinarij. 8. qu. 1. ca. quid autem. Regula 18. Episcopus non debet molestare monasteria nisi causa correctionis. c. 1. de Statu monachorum. Regula 60. Non seueritate, sed blandimentis subditos corrigat. dist. 45. ca. licet, c. qui syncera. c. de Iudæis c. licet, cum beatus in principio. Regula 63. Ne aliquem crudeliter fustigari faciat. ca. præterea 2. de clerico percussore.

C. 21. qu. 5. ca. 1. ex Agathensi Concilio c. 8. & in Capitularibus lib. 6. ca. 143. Placuit vt Clericus si officio suo relicto propter distractionem ad secularem

cularem

cularem iudicem confugerit, & is, ad quem recurrit, solatium ei defensionis impenderit, cum eodem de Ecclesiæ communionem pellatur. in cap. 2. seq. ex concilio Antiocheno cap. 12. præcipitur ne præbyter vel Diaconus ab Episcopo depositus Imperatorem adeat. & cap. 3. seq. ex Concilio Carthag. quinto, ca ne defendatur ab aliquo, qui Episcoporum iudicio damnatur. & c. 4. communionem priuetur, qui Ecclesiasticæ Disciplinæ regulam fugientem defensare præsumit. c. 1. p. 3. c. 1. Scelus Simonæ vos iam dudum non acriter correxisse vehementer admiramur. Iustè enim uterque tam dans quam accipiens corripiendus est. Lancilottus lib. 1. Instit. tit. de officio Archidiaconi. Archidiaconus quæ emendanda & corrigenda viderit, ea debet corrigere & emendare: si fuerint ardua, quæ per eum commodè non possint terminari, ad suum Episcopum deferet: sed & tertio quoque anno, si Episcopus non poterit, uniuersam parochiam circuire debet & cuncta, quæ ordinatione vel emendatione indigere viderit, secundum canonicas sanctiones corriget, & si Episcopi auctoritas accesserit, etiam sententiam excommunicationis feret. Ardua autem dicuntur generaliter omnia quæ non possunt expediri per Episcopum sine Capitulo. Si necessitas exigat, visitabit etiam frequentius, quam singulis triennijs. Idem Lancilottus libro primo Institutionum titulo de Officio Archipræsbyteri.

Archipræsbyteri nihil contra sui præsulis decretum ordinare debent, sed quæ corrigenda viderint Episcopo renunciare. cap. fin. eodem nisi
sint

sint minora, quæ & ipsi Archipræsbyteri determinare possunt, cum habeant ordinariam Iurisdictionem c. cum ab Ecclesia. De officio Ordinarij, & cap. ex literis. De cõsanguinitate & affinitate. Lancilottus lib. i. Instit. tit. de sacerdotibus in inferiori gradu constitutis §. præsbyterum. Non habeantur pro sacerdotibus, qui nullius Episcopi Disciplina & prouidentia gubernantur: imò etiam eremitæ Episcopo subsunt in suo territorio: dicuntur autem tales Acephali & tanquam excõmunicati sunt ab Ecclesia excludendi. Libro i. Institutionum Lancilotti tit. De his qui promoueri non possunt. §. sed &. Qui puerum intuitu Disciplinae ita percussit, vt ex percussione exspirauerit, & ita fines Disciplinae excesserit homicida est, & ab altari arcetur. Præceptoris enim sæuitia culpa assignatur. Lancilottus lib. i. tit. vlt. §. vt autem inuolabiliter Disciplina monastica custodiatur, de congregatione monachorum Abbas eligendus est, quem ordo vitæ & meritum magis poposcerit ordinari, vt vni tantum præsit monasterio. qui cautus sit in regimine humilis & discretus. & seq. §. & propterea cum in magistrum assumi non debeat qui formam non assumpsit discipuli, nec sit præficiendus, qui subesse non nouit. & seq. §. Visitatores in Capitulo creandi sunt secundum formam generalis Cõcilij, qui Visitationis officium exequantur, & omnia quæ in Viennensi Concilio sunt constituta, fideliter obseruari faciant, & de statu monasteriorum & obseruatijs regularibus diligenter inquirant, & tam in spiritualibus quàm in temporalibus corrigant & reformat, quæ viderint

derint

derint corrigenda, & omnia iuxta Honorianæ
Constitutionis tenorem prosequuntur, quæ exstat
in c. fin. de statu Monachorum.

Ecclesia vacante Capitulo debetur ius Prælati
defuncti excepto iure correctionis c. ii. vers. exce-
pto quod de correctione tit. de maiestate & obe-
dientia.

*Lancilottus
li. 3. fol. 210
tit. de appet.
§. et ideo nec
regulares a
disciplina
prælati sui ap-
pellabunt, a
bias incurrēt
notam trans-
gressionis in-
obedientia
alia foret ra-
tio, si modus
excederetur
in ijs corrigē-
dis, & in 4.
Trid. concil.
sess. 13. in cau-
sis Visitatio-
nis & corr.
tionis ab E-
piscopo seu e-
ius Vicario
generali an-
te definitivā
sententiā nō
appellatur.*

Clerici peccata populi redarguere tenentur
23. q. 4. c. ipsa pietas. §. molestus est vsque ad finem
c. quid faciet. c. si is qui. q. 5. c. non putes. c. non est
c. qui vitijs. 24. q. 3. c. tam sacerdotes.

Modus redarguendi peccata præscribitur. c. de
sacerdos. 2. de officio Ordinarij. Clericus delin-
ditorum suorum vita rationem reddere tenetur,
nisi culpa vacet suumq; fecerit officium dist. 47.
c. penult. & vlt. Apostol. canone 38. Sex regulas de

corrigendis peccatis Nicolaus Vigelius lib. 4. c.
6. Methodi Iuris Pontificij colligit ex canonibus
1. regula. Peccata sunt corrigenda ac punienda ab
ordinario loci priuata: sed huius regulæ prima
exceptio est, nisi salua pace Ecclesiæ non possint

peccata corrigi. altera regula est, nisi peccantes
non sint nostræ Iurisdictionis 23. q. 4. cum in lege
S. his itaque. §. finali. c. si quis potestatem in princ.

tertia est exceptio, nisi in ipsum ordinarium, cui
ius puniendi competit, peccatum sit, non in Deū
vel proximum. d. qu. 4. ca. quid facit. §. fin. c. quod

Christus. c. inter querelas. c. si is qui versic. ea nā
que. c. ea vindicta. item 23. q. 5. c. de occidendis in
princip. vers. vt non pro se. item 24. qu. 3. ca. Deus.

quarta exceptio, nisi peccatum fuerit dimissum.
23. qu. 4. ca. si is qui. §. fin. cum seq. quinta exceptio
est,

est, nisi peccatum non sit probatum d. q. 4. cum in lege, §. his itaque. c. Guilifarius. §. finali. ca. si quis potestatem. item c. si sacerdos. 2. de Officio Ordinarij. sexta exceptio est. Nisi accusator desit. d. qu. 4. ca. si quis potestatem §. finali. ca. non potest. in princip. octava exceptio est, nisi per ignorantiam peccauerit vel infirmitatem. 15. qu. c. i. §. porro infirmitas vsque ad §. finalem. c. merito. §. finali. nona exceptio est, nisi peccans sit corrigibilis ac penitens. 23. qu. 4. ca. non potest. §. præcepta. decima exceptio est, nisi metus causa peccauerit d. c. merito. Nicolaus Vigelius in Methodo iuris Pontificij lib. 1. c. 6. ratio iudiciorum publicorum est criminum emendatio. 21. q. 2. c. placuit. §. finali. 23. q. 4. c. est iniusta. §. finali. in l. si poena. 20. versic. quia poena. ff. de poenis. l. si à reo. 71. §. id quod vulgò. versic. nam poenas. ff. de fideiussoribus. l. si ita vulneratus 51. §. quod si quis absurdè. versic. neque enim. ff. ad l. Aquiliam. Huius loci regula est quod nisi subsit culpa nemo est puniendus. l. sine culpa 23. De regulis Iuris in 6. septendecim exceptiones notat ibi Vigelius ab hac regula i. nisi sine dolo factum sit, & non iniuriæ gratia. 2. nisi furiosus commiserit. 3. nisi per infirmitatem vel ignorantiam commiserit. 4. nisi per tacitatem commiserit. 5. nisi per ebrietatem commiserit. 6. nisi coactus commiserit. 7. nisi iussu eius cui parere necesse fuit, commiserit. 8. nisi minor aetate commiserit. 9. nisi animal brutum commiserit. 10. nisi crimen propositum non fuerit perfectum, nec ad actum peruenerit, cogitationis. n. poenam nemo patitur quoad hominem, sed quoad Deum puni-

*Lancilottus
lib. 3. fo. 205.
Qui in multis
offendit penè
multi publici
subdatur.*

tur. 11. nisi reus sit mortuus. 12. nisi accusator sit mortuus, vel ex alia causa impediatur accusacionem prosequi. 13. nisi accusator destiterit. 14. nisi eadem quoque accusatio antea in iudicium fuerit deducta, vel eiusdem criminis nomine actum. 15. nisi criminis abolitio interuenerit. 16. nisi Episcopus commiserit. 17. nisi crimen commissum sit vulgare & vsitatum: de his exceptionibus canones & leges vide in prædicta Methodo.

Lancilottus libr. 4. tit. 1. Accusatio instituitur ad depositionem: sed Denunciatio facienda est ad correctionem.

Non debet vltra progredi pœna, quam læstendat delictum ad distinct. 1. in glossa ad verba. Ius generale. Quomodo debeant Prælati punire. Distinct. 45. ca. cum beatus. & tota distinctio. Vulneribus aliquando tantum fomenta adhibenda, aliquando acriora remedia. Vbi non est lex: ubi perit grex. Disciplina Romanæ Ecclesiæ erit sequenda. Dist. 12. c. nō decet. Quomodo disciplina possit per laicos exerceri. dist. 17. c. 4. nec licet in glossa litera g. per seculares. Possunt laici coercere clericos etiam non depositos in casibus vt notatur distinct. 23. q. 5. principes, aliàs autem depositum non potest laicus punire, nisi incorrigibilis sit, vt extra de iudicijs: cum non ab homine nunquam enim clericus quantumuis sit criminosus tradendus est curiæ seculari, dummodo possit corrigi per Ecclesiasticam potestatem vt 8r. dist. dictum extra de iudicijs at si clerici nisi in crimine falsi literarum Apostolicarum vt extra de crimine falsi: ad falsariorum, item habes hic quod vbi-

vbicunque deficit Ecclesiastica potestas ibi re-
curritur ad brachium seculare. ii. q. i. petimus. 23.
q. 5. de Liguribus. Romanæ Ecclesiæ Disciplina se-
quenda: illi enim commissa est Disciplina. distin.
19. c. nulli 5. circa finem.

Eleganti periphrasi disciplina vocatur Censu-
ræ frenum. dist. 21. c. 6. v. denique in fine.

Vide de Disciplina Dei Confessionem Hiero-
nymi libr. 2. c. 3. artic. 9. Vetus dictum est Canoni-
starum, vbi multitudo peccat difficillima est cor-
rectio. In defectu Prælatorum magistratus secu-
laris potest punire delicta vt ex Decretis Grati-
ani ante ostensum fuit, & habetur c. 90. in *Gegenbe-
richt der Ministerischer Inquisition* fol. 265. De pœ-
nis Eccl. lege in *Methodo Iuris Can. Vigelij.* fo. 75.
76. & deinceps vsq; ad fo. 110. & c. 1. de Iudicijs pu-
blicis lib. 1. Hæretici damnati & depositi à Roma-
no Pont. recognoscunt Ro. Pontificis auctoritatē
petentes ab eo restitui. *Baron to.* 4. *Annal.* fol. 175.
Lege *Hopperum* lib. 3. *Elementorum Iuris* tit. 23.
folio 411. De Disciplina Ecclesiastica. tit. 24. De
forma Disciplina Ecclesiasticæ. tit. 25. De materia
Disciplina Ecclesiasticæ. Non debet vltra proce-
dere pœna, quam reperiatur delictum ad dist. 1.
in glossa ad verba lus generale. De Disciplina
Prælati dist. 45. cum beatus. Vbi non est lex nec ca-
non, nec Disciplina ibi perit grex. Vulneribus a-
liquando tantum fomenta adhibenda aliquando
acriora remedia. Disciplina Ro. Eccl. sequenda.
Dist. 12. c. nō decet. Canones & capita Tridentini
Concilij, in quibus de Disciplina in genere & in
specie agitur, iam sequuntur. In primis Sess. 6. cap.

3.4.5. Sessio 13. cap. 1. Sessio 14. cap. 7. & 8. Sessio
 one 14. in Procemio Reformationum, & cap. 4. &
 5. Sessio 21. cap. 6. & 8. Sessio 22. cap. 1. Sessio
 22. cap. 8. Sessio 23. cap. 18. & Sessio 24. ca. 8. &
 in Decreto de Reformatione caput primum sin-
 gulariter nota & cap. 2. 3. 8. 9. 1. 6. nota & 11. 12. 17. 18.
 nota Sessio eadem capite 1. De Regularibus &
 Monialibus cap. 5. 8. 11. 14. 20. 21. Sessio 25. cap. 1.
 in fine & capite 2. & capite 3. 6. 14. 18. 20. nota. Ca-
 pitulorum generalium auctoritas in conseruan-
 da generali Disciplina Concilium Tridentinum
 Sessio 25. cap. 1. de Regularibus & Monialibus
 Summatim in toto isto Concilio sunt centum &
 triginta duo capita ad Disciplinam maxime spe-
 ctantia. De Disciplina Ecclesiastica in genere re-
 stituenda Concilium Tridentinum sessio 25. ca.
 20. De Disciplina Monastica restituenda, sessio
 25. cap. 21.

CAPVT II.

*De origine, antiquitate, ordine & progressu
 Visitationis.*

VT per iugulum aduersariorum erumpat ve-
 ritas proponam de Origine Visitationis ip-
 susmet Lutheri testimonium. Lutherus scripsit
 libellum hoc titulo. Instructio Visitatorum ad
 Pastores Ducatus Saxonie. In 9. parte operum fo-
 251. sic habet. Quam pia & salubris res sit Pastores
 & Christianam communitatem per doctos & in-
 telligentes viros visitare, satis abunde nouum &
 vetus